

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Norsk engasjement i Afghanistan

Uttalelse fra Mellomkirkelig råd samlet i møte 8.-9. september 2009

1. Det norske engasjementet i Afghanistan har i mange år bestått av humanitær innsats og bistand til utvikling av det sivile samfunn. Dette har skjedd gjennom norske og internasjonale organisasjoner, bl.a. Kirkens Nødhjelp. Humanitær innsats og bistand til utvikling bør også i fremtiden være et hovedformål i norsk engasjement overfor den hardt pressede befolkningen i Afghanistan.
2. Fra Den norske kirkes side blir den geistlige betjening av norske militære styrker ivaretatt av Feltprestkorpset. Dette er en kirkelig enhet som gjennom en årrekke har arbeidet med etiske spørsmål vedrørende krig og fred og bruk av militær makt. Ikke minst i de senere årene har Feltprestkorpsets kompetanse vært styrket på dette feltet. Det er grunn til å fremheve verdien av denne innsatsen som i vesentlig grad bidrar til reflektert åndelig og etisk veiledning, også i forhold til kompliserte konflikter som den vi ser i Afghanistan.
3. Norges militære engasjement i Afghanistan har vært diskutert siden NATO-operasjonen startet i 2001. Det er nødvendig og viktig med en kontinuerlig debatt rundt dette militære engasjementet. Innsatsen i Afghanistan er basert på et mandat fra FN om å ivareta sikkerheten i landet inntil de afghanske myndighetene er rede til å ivareta dette ansvaret. Med et FN-mandat i ryggen står ISAF-styrkene i en folkerettslig legitim operasjon. Også etisk sett anerkjenner vi at militær makt kan være et legitimt virkemiddel for å beskytte sivilbefolkningen og for å forhindre at terrorister og kriminelle grupper skal forhindre oppbyggingen av afghanske samfunnsinstitusjoner. Det svekker imidlertid legitimiteten i oppdraget at ISAF-styrkene i deler av Afghanistan opererer tett sammen med USAs styrker under Operation Enduring Freedom (OEF). Mellomkirkelig råd mener ISAF bør være den eneste internasjonale militærstyrke i Afghanistan. OEF bør avsluttes, og ISAF bør gis ytterligere ressurser for å kunne håndtere sikkerheten i hele Afghanistan.
4. De norske styrkene som tjenestegjør i Afghanistan fortjener vår respekt og anerkjennelse. De har tatt på seg et svært krevende og farlig oppdrag når de forsøker å gjøre Afghanistan tryggere og mer stabilt. Vi vil likevel understreke at hver soldat har et selvstendig etisk ansvar for de krigshandlinger han eller hun måtte ta del i. At norske soldater deltar i den væpnede konflikten, må heller ikke forhindre oss fra å vurdere selve konflikten og om NATOs virkemidler og strategi for Afghanistan står i samsvar med det en ønsker å oppnå.

5. Vi ser med bekymring på den alvorlige utviklingen i Afghanistan. Den truer hele utviklingen i landet, og gjør det svært vanskelig for FN personell, bistandsorganisasjoner og humanitære organisasjoner å utføre sine oppgaver. En rapport fra juli 2008 utgitt av Agency Coordinating Body for Afghan Relief (ACBAR) forteller at ikke siden 2001, da Taliban ble jaget fra makten, har voldsnivået i Afghanistan vært høyere. Det er ikke bare Taliban-opprørere som står bak volden. Interne oppgjør i klansamfunn og kriminelle banders herjinger fører til flere voldshandlinger og økt usikkerhet. Også NATOs militæraktivitet har medført sivile tap. Det er viktig å stille spørsmål ved NATOs strategi, når det etter 7 års tilstedeværelse ikke vises noen synlige tegn på at voldsnivået i Afghanistan er på vei nedover.
6. Mellomkirkelig råd har merket seg at NATO på sitt toppmøte i Bucuresti i april i år har bestemt seg for å være i Afghanistan i lang tid. NATO forpliktet seg på dette møtet også til å; gi et større ansvar for sikkerhet og gjenoppbygging til afghanske myndigheter; legge til rette for en samlet militær og sivil tilnærming; samt innlede et forsterket samarbeid med afghanske naboland, som Pakistan. I denne sammenheng ber vi norske myndigheter særskilt om å:
 - styrke enda mer den sivile og humanitære tilstedeværelsen i Afghanistan
 - bruke sin innflytelse i internasjonale fora, først og fremst i FN, samt å øve press på NATO, for at også det internasjonale engasjementet skal forsterke den humanitære og sivile innsatsen
 - jobbe for at FN kan spille en viktigere rolle i den sivile gjenoppbyggingen fremover. Medlemslandene må utfordres til å utruste FN slik at organisasjonens overordnede, koordinerende og planleggende rolle i Afghanistan blir styrket
 - jobbe for at oppdraget gradvis kan overføres til de legitime nasjonale myndigheter.
7. Sikkerheten til sivilbefolkningen og til de humanitære organisasjonen må være høyeste prioritert. Vi vil oppfordre alle parter til å skille mellom stridende og ikke-stridende. Vi vil samtidig understreke nødvendigheten av å tilpasse all maktbruk til det som er nødvendig for å oppnå de militære operasjonenes hensikt (proporsjonalitet), slik dette er bestemt gjennom ISAF-styrkenes FN-mandat.
8. For å lykkes med gjenoppbyggingen i Afghanistan, må militære aktører være bevisst sin særskilte rolle og mandat innenfor operasjonsområdet. Det humanitære rom må vernes, slik det er fastslått i folkeretten. Oppgaver knyttet til gjenoppbygging må ledes av de sivile aktørene. De militære styrkenes rolle er å skape sikkerhet og beskyttelse slik at andre aktører kan utføre oppgaver innenfor sitt mandat, det være seg politiarbeid, nødhjelp, bistand til utvikling, støtte til bygging av samfunnsinstitusjoner osv. Vi registrerer at flere bistandsorganisasjoner har uttrykt kritikk av bruken av militært personell til gjennomføringen av utviklingsprosjekter i Afghanistan. Når militære også bidrar i arbeidet med f.eks. å bygge brønner, skapes det usikkerhet i lokalbefolkningen om hva det skal forventes av det militære nærværet og hva som er de sivile myndigheters ansvar.

9. I et land med en så konfliktfylt historie, og med så mange motstridende parter, er behovet for forsoning og gjenopprettede relasjoner stort. Det er på denne bakgrunn grunn til å advare mot en for ensidig og kategorisk fremstilling av Taliban. Taliban er ingen homogen gruppe, og det er ikke alle som slutter seg til Taliban av ideologisk grunner. Med utgangspunkt i den kristne tanken om alle menneskers gudgitte likeverd mener vi at en aldri kan lukke dialogens dør. Vi oppfordrer derfor norske myndigheter til å støtte utforskningen av mulighetene for samtaler med Taliban om å finne en politisk løsning. Det vil være viktig at slike samtaler er del av den overordnede strategiske planen for Afghanistan, og at det er en forståelse mellom det internasjonale samfunnet og afghanske myndigheter om hvordan samtalen skal drives.
10. I motstanden mot den langvarige internasjonale tilstedeværelsen i regionen kan det også høres legitime anliggender knyttet til manglende respekt for kulturell identitet, egenverd og et folks stolthet. Det å lytte til disse anliggende, uten å gå på akkord med grunnleggende prinsipper om sivilbefolkningens rettigheter, kan være et viktig tegn på ydmykhet og respekt for islamsk kultur og tro. Fra vårt kirkelige ståsted vil vi i denne sammenheng understreke de muligheter som ligger i å ha dialog med religiøse ledere i Afghanistan. Dette kan være et viktig bidrag i demokratibyggningen på lang sikt.
11. Bruk av militærmakt alene skaper ikke fred. Militær makt er legitim bare når andre virkemidler ikke er tilstrekkelig for å verne sårbare befolkninger, og da bare sammen med andre virkemidler som er bedre egnet til å sikre mennesker grunnleggende humanitære, sivile og politiske rettigheter. Å skape en varig bedring av levekårene for lokale afghanere blir derfor et viktig internasjonalt bidrag for å få lokalbefolkningen over fra Talibans stadig økende innflytelse og kontroll. Vi er glad for den prioritering som norske myndigheter har vist den siste tiden med å øke og forsterke den sivile bistanden til Afghanistan.